

Aristoteles hoc loco rogam qua ostendit dari primum moueri quod oio immobile sit.
tria n. in quouis motu cernere e. rem qua mouetur, instrumentum quo mouetur,
et moueri primum, atq. eorum trium res qua mouetur non necio mouet. instru-
mentum uo motus mouet, et mouetur necio: nec n. pot mouere nisi moueatur:
cum igitur detur res mota, qua non necio mouet, et instrumentum mouet quone-
cio mouetur, consonum rei inquit, e. ut etiam detur aliquid quod moueat, nec
moueatur. Consonum aut rei ait, qd. ratio. Hac e. habilitate temporis qua nese-
citatem habet.

tex

At v. si non. Nam p. bat. posteriorem p. minoris supraposita. s. non
oibus uiuentibus necio seu parte conuenire quod moueantur, utitur q. hac roe.
si omne moueri necio moueretur, vel q. moueretur, eadem specie motus quo
moueret, vel alio, neutrum dm. e. q. non omne moueri necio mouetur. Mi-
norem tribus modis ostendit quia utriusq. membro minoris concessio sequeret
tandem docentem doceri, et calefacientem caleferi et sic de ceteris. Deinde
quia sequeretur omne moueri moueri, ac promde adificari adificari, et sanari
sanari, Deniq. qd. si rem percipiamus uis obrimus priorem minoris partem
impossibilem, posteriorem uo. legem similem: Quare cum hac absurda
sint dandum erit non omne quod mouet necio moueri. //

tex

At v. si considerare. Probatur duobus conclusionibus productis, uide
tam ad probum nisi futurum accedere, docet dari duobus ~~causis~~ causis alicuius
motus quarum altera moueatur a se. Alia ab alio, eam fore magis cam illig
motus qua a se mouetur. Deinde in eo quod a se mouetur dari unam p. moue-
tem et alteram motam, nam omne quod mouetur diuisibile ee debet ut lib. 6.
ostensum e. p. meo igitur quod a se ipso mouetur si non daretur una pars mouet
altera mota. sequeretur idem sm. idem simul mouere ac moueri eadem specie
motus, praeterea cum mobile qua tale e. sit in potentia ad formam ad quam moue-
tur ut patet ex def. motus, id aut quod mouet si sit causa uniuoca sit in actu
sm. eandem parte formam, sequeretur si quidpiam sm. se totum simul moueret
et moueretur ad aliquam formam, illud ee simul in actu et potentia ad eade
formam specie, quod e. absurdum. //

tex

esse autem. Quia fortasse diceret quispiam non ideo aliquid moueri
a se ipso quod totum moueat totum, nec quod contineat unam partem mouetem
et alteram qua moueatur, sed quod contineat partes qua mutuo se moueat
occurrit. At probatur quatuor roibus. Hoc ee non poee ut s. partes mouetis
mutuo se. et ipsas moueant: sm. primis quia sequeretur nullum ee primum
moueri.

mouens, nullumq; promde motum. Sequella probat nam si .A. pars mouet .B. p^{em}
 et ab ea mouetur neutra earum magis dicitur mouere quam altera, cum in pri-
 mum mouet magis moueat quam caetera. Praterea illa pars qua altera mouet, mo-
 uetur ab ea per accidens quod id quod mouet non necesse mouetur nisi forte
 a se ipso moueatur: cum qd quod alicui per accidens conuenit possit separari foris
 poterit ut pars mouet alteram non moueatur ab eo: quare immobilis mouebit, ac
 promde dabitur mouet immobile, quod ostendere nitentur. Quisus si per accidens
 pars qua mouet mouetur ab altera sequitur motu no semper ee: consequens e falsa:
 9° et antecedens, quare necesse erit, vel ut moueat immobilis, aut saltem moueatur
 a se ipso: Sequella Sabet vim exeo quod aduersarij putant nihil p^oee mouerense
 moueatur: qm igr per accidens e partem mouentem moueri poterit no moueri, atq;
 adeo nec mouere, vita tolletur motus. Istremo si partes quod mouetur a se se semu
 suo mouerent, id non fieret sm aliam et aliam spem motus, sed sm eandem, quare id
 quod calefaceret caleferet. //

*

tex

At v^o neque: Doceret aliquis id quod mouetur a se, vel moueri a quada sui
 parte, seipsum mouentem, vel amulas quarum singula se ipsas moueant, v^o Hoc modo
 non dari in eo quod mouetur a se primu mouens immobile per se, Hoc Ar impugnat:
 nam si aliquid totum in quo e vna pars aut plures se ipsas mouentes, a se ipso mo-
 ueatur, aut ab aliqua eius parte mouebitur, qua ipsa se mouet, aut totum a toto:
 si igr a se moueatur quia pars aliqua se ipsam moueat, illa sane erit, qua se ipsa
 primo mouebit, totum aut seipsum mouere non dicitur. si v^o totum a toto primu
 moueatur, partes per accidens se ipsas mouebunt, ac promde poterunt no mouere se
 ipsas; non 9° mouebitur totum quia eius pars vna seu plures se moueant, con-
 cludit deniq; eius totu, quod se mouet partem aliquam mouere qua immobilis
 manet, v^o aliquam moueri, atq; Hoc tantum modo fieri p^oee ut aliquid se moueat.
 Subiungitq; quasi explicans quod proxime docuerat, si aliquid totum a se moue-
 atur, i, ab intrinseco, dari in eo partem mouentem, et partem motam: ut si totu
 a, b, moueatur ab intrinseco moueri tantum a se ipso voe in sua parte, tum a
 quadam a sui parte, v^o gra ab ipso A, . //

Cum autem. Colligit ex dictis in eo quod mouetur a se ipso, seu ab in-
 trinseco dandam ee vnam partem qua ita moueat ut sit immobilis, et altera
 qua ita moueatur, ut non sit necesse ipsam mouere, demde probat in eo quod mo-
 ueatur a se ipso primo ee tantum has duas partes, non plures. Nam si alia de-
 tur ea ablata id quod ex duabus partibus iam dictis resultat mouebitur a se ipso.
 ut autem Sarum partium altera moueat, et altera moueatur docet opus ee
 ut se

tex

ut se

ut se mutuo tangant factu quantitatis, vel si utraq non sit res quanta necerium ee
ut una alteram tangat factu virtutis. Addit etiam eorum non ex eo mouere seipsu
quod in ipso detur aliqua pars moueri seipsam: sed quod in unam sui partem
mouet se ipsum, et in aliam mouetur. II

tex.

Existit autem. Quoniam paulo ante dixerat in eo quod a se primo moue-
tur reperiri tantum duas partes, unam mouentem alteram motam; quae erit v.
si ab altera earum aliquid auferatur, poterit id quod remanebit mouere, a mo-
uere: Nam si poterit sequitur id quod antea erat non fuisse motum a se ipso primo.
cui quaestioni respondet fieri poe ut pars mouet, et mota diuidi non possint esse
quantitates Sabent, qm fortasse sunt res incorruptibiles ut caeli, aut etia quod
si diuidantur non manebit eadem pota ad motum, tam actiua quam passiuca:
ex quibus resultabat id, quod se ipsum primo mouebat, unde colligit non ee in-
commodum ut nullis quorum partes diuisibiles sunt detur quippiam quod i.
Sabent potam ad mouendum se ipsum

tex

Patet igr. Ex ijs quae Galenus docuit concludit prope in hoc cap.
intentam s. in omni motu ee deueniendum ad unum primum moueri immobile.
Demonstratum e enim non necesse ee quid quid mouetur ab eo moueri quod ab
alio mouetur, sed perueniri ad aliquid quod vel statim immobile sit, aut si mo-
uetur a se ipso moueri, s. in hoc ipso ee partem unam mouentem saltem p se;
quam ab rem quouis modo seu a quocumq res tandem moueatur, seu statim ab
immobile seu ab eo quod mouet se efficitur ut detur primum moueri, quod salte
perse immobile sit.

Utrum in mouentibus detur progressus in Infinitum Quaestiuicula.

Solet hoc loco q. praesens excitari in qua si sermo sit de mouentibus per se.
Sub ordinatis, ut se Sabent pr. auius, proauis, dari p in infinitu progressio respec-
tu temporis futuri; imo ex sentia. Aris datur etiam respectu temporis praesentis, si
aut sermo sit de mouentibus sub ordinatis essentiali dicitur e non poe in ipso
dari progressum in infinitum: quod Ar in hoc cap. 5. docuit, s. i. cap. superio-
ris lib. tum etiam lib. 2. metaph. cap. 2. quae assertio potissimu ab Ale intelli-
gitur in ijs causis in quibus talis ordo seruatur ut una non moueat nisi prius
a superiori uirtutem atq influxum quendam recipiant, quod causarum inf-
strumentalium proprium e. Probr aut hoc modo, ha causa operari non possunt
nisi data aliquo primo ex qua ad reliquas influxum deriuetur, et quae
eadem

Vide Curj. 6.
f. 76 art. 1.
q. 2. cap. 5.

easdem quodammodo ad operandum excitet: at in infinitis posita ultima causa quae cum effectu proxima haberet non potest assignari primo; in istis causis non potest dari progressus in infinitum.

Cap. sextum

An unus primus movens aeternus quod sit immobilis sum per se cum per accidentes

Postquam Ar. cap. superiori ostendit in omni motu deveniendum esse ad unum primum movens saltem per se immobile, nititur Soc. cap. demonstrare dari unum primum movens aeternum quod sit immobilis sum per se, tum per accidentes. In hoc Suius. q. 2. cap. docet dandum esse unum primum movens aeternum cum probatum sit motum esse aeternum. Deinde vero admonet non pertinere ad praesentem disputationem, sint ne perpetua via movetio quae ita mouent ut non moueantur, sed utrum deus aliquis motor expers omni motu tum per se, quam per accidentes. //

Atq. sit ita. Posset quis Ar. institutum ostendere imprimis Soc. modo! datur aliquod movens ingenere aeternum, sed datur aliquod primum movens quod ita mouet ut non moueatur. datur aliquod primum movens aeternum. Utamq. roem Ar. refellit. In ore qui dem qm indivisibilia sunt incorruptibilia, qm indivisibilia non sunt perpetua. Per teriorem vero qm dantur moventia immobilia quae non sunt aeterna, cum interdum sint, interdum non sint. //

Sed impossibile est. Nam probat Ar. institutum esse unum primum movens immobile atq. aeternum. Id quod probat imprimis exp. perpetuitatis quae certum inveniatur in generationibus. Nam Suius perpetua vicissitudo in aliqua classe est, quae deinceps succedit in aeterna ut v.g. in potentia et acta viventium aeterna, nec nisi ea potuerit aliqua hinc casari, q. vivunt et intereunt, quare haec potuit illam et illa aliam, nam eius qd semper est aeternum potest esse ea id quod non est perpetuum, nec et. Nec etiam erunt oes Sumoi ca simul accepta ca dicta perpetuitatis qm nunquam simul sunt infinita quae sunt multitudine. Ab infinita vero multitudine nullus effectus dependet, quare praeter singula moventia quae non semper sunt danda est quaedam ca aeterna quae reliqua oes cas contineat, seu aqua reliqua oes dependeat et quae sit ca perpetua generationis rerum. //

Sed contra hunc progressum obijciat Soc. modo, perpetua vicissitudo generationum in rebus viventibus est successiva, hoc est una post aliam fit, potuit q. ca eius est collectio viventium, sibi succedentium ita ut singulis generationibus respondeant singula moventia, ut earum causa.

Occurrendum est tamen ad generationem viventium praesertim perfectorum non sufficere.

181
tore sciam cam uniuoca, nam solus equus no gnat equu, nec solus homo hoiem
requirit, q' prater cam uniuocam ca uniuoca vlti qua per motu et influentia
cooperetur ad rerum gnationes, unde Ar' non excludens hoc loco singularia uniuo-
cio: veluti cas partiales singularum gnationum; docet praterea necerum ee qua
dam cam aternam, aqua ceterae ca dependere, et qua ee causa futuri seriei
gnationum perpetuo succedentium.

tex.

Unum aut potius. obiter ostendit duabus roibus primum moues quod
aeternum ee probat ut ee unum tantum: In primis quia cum effectu sequi
bene fieri potest a prius finitis, et ab infinitis, s; ab uno atq; a pluribus potius sunt
constituenda pria finita quam infinita, atq; unum potius quam plura cum id
quod superuacaneum e no sit admittendum in rerum na: Sufficit aut unu
primum moues simpli quod cum sit oum mouentium primum et aeternum
erit causa motus rerum; q' unicum tantum e statuendum, deinde q' motus
e aeternus, sed non de proprie aeternus nisi sit continuus s; unus num; nec
de motus unus, nisi sit unius tantum mobilis, atq; uno mouente: q' primum
simpli motor unus tantum e. ceterum ha roes probabiles tantu sunt, no
de monstratiue.

tex. n

Et rursus si. Hoc loco repperit nonnulla qua supra iam dixerat, quare
non e cur iterum ea explicemus. Illud solum obseruo quod in motibus
s; qua ita mouentur loco a prius interno, ut simul ab aliquo extrinseco inter-
dum pendant, ut in aialib; hoc ee peculiare, ut primum moues ita moueat ut
simul etiam moueatur per accidens ad motum eius in quo e, ut aia cuiusq; a-
nimalis per accidens mouetur ad motum corporis in quo e.

tex

Ex quibus. Jam ostendit dandum ee unum moues immobile etiam per
accidens s; argumentatur hoc modo. Nullus moues quod mouetur per accidens
ad motum eius rei quam mouet potest mouere motu continuo s; perpetuo;
sed necerio datur aliquid quod moueatur continuo motu s; perpetuo; q' necerio
dandum primum moues immobile etiam per accidens. Subigit deinde primum moues
immobile quod appollat ipsum quod e manere perpetuo in se ipso, atq; in eadem di-
uisione; unde colligit uniuersum necerio manere semper eo quod continuo pule-
ret ex suo prio, ceterum hac in re a veritate aberrauit. Ar' credens deum agere
ex necessitate na, mundumq; emanasse ex suo prio natu, et non libere quod fidei
catholica aduersatur.

tex.

Non e autem. Posset quis obicere aduersus roem proxime factam hoc
modo, motus orbium caelestium qui continenter sub primo mobili mouent perpetuo

et tamen mouentur per accidens; falsum est igitur id quod proxima ratio dicebatur in
 maiori s. propositione. occurrit. An duobus modis quidpiam moueri per accidens.
 Altero ab alio; ratio alterius ita s. ut res dicatur moueri per accidens, non quod ipso
 moueatur, sed quod id cui adiuncta est mouetur per accidens. Altero a seipso quoniam ipse
 met mouens mouetur ad motum eius quod ab ipso mouetur: quo pacto dicimus etiam
 moueri per accidens ad motum corporis cuius est causa. Hoc igitur modo dicitur An motus
 orbium inferiorum non possent moueri per accidens. At primo modo nullum putat
 esse absurdum quoniam reuera ipsemet non mouetur, primum autem mouens nullo modo
 per accidens mouetur. Nec enim primum celum mouetur ad motum alterius ut infe-
 riores orbis qui praeterquam quod proprio motu ferantur, mouentur et ad motum
 primi mobilis.

At v^o sicut. Probauit iam dandum esse primum mouens aeternum et omnino immo-
 bile, ostendit modo duplici ratione dari quod unum primum mobile. Una ratio est datur
 unum primum mouens in mobili aeternum: quod datur etiam unum primum mobile aeternum
 quod ab eo moueatur. Altera est. Si non eternum primum mobile aeternum
 quod subiens motum, moueret ab aeterno, haec inferiora non essent ab aeterno genera-
 tiones, et corruptiones rerum. Consequens est falsum ut. An credidit: quod datur unum
 mobile aeternum. Sequellam probat quod si primum mouens immobile moueret
 immediate haec inferiora, cum semper eodem modo esset effectus, semper moueret
 eodem, nec posset uarietatem hanc, et rerum uarietatem efficere: quod debet
 dari unum primum mobile aeternum, quod immediate moueatur a primo moue-
 te, quod efficere summi uarietatem: sed in his rationibus deceptus est. An. In priori
 quidem quoniam cum primum mouens non agat ex necessitate natura, nec moueat necesse non
 oportuit primum mobile ab aeterno esse, ut reuera non fuit, in posteriori uero quod
 est. Deus op. Al. immobilis sit et immutabilis sit tamen immediate hanc rerum
 uarietatem efficere, quam modo efficit interuenientibus corporibus caelestibus
 ceterisque causis secundis.

Perpicuum igitur. Ex dictis colligit modo quintum, siue ultimum membrum
 diuisionis facta cap. 3°, esse s. verum quaedam, ut orbis caelestes moueri perpetuo.
 Alia autem omnia sunt immobilia ut. unum mobile galia denique haec inferiora, interdum
 moueri, interdum quiescere. Fluius diuersitatis causa est aut quod quaedam mo-
 ueantur immediate, a mouente immobili, ac semper aeterno quae perpetuo moue-
 tur, alia moueantur a mouente quod per accidens mutatur ad motum eius
 rei quam mouet, ut alia quae interdum mouentur, interdum quies-
 cunt: denique aut primum mouens unico ac simplicissimo motu, at veloci-
 simo

tex

tex.

velocissimo moueri quia semper eodem modo permanere patet ut dictum est //

^{mouetur}
Vtrum omne quod moueatur
ab alio 9° prima

Parti negatiua huius qstis. suadetur imprimis hoc modo: Angelus mouet se ipse
localiter, meo aut non datur pars quae moueat, et pars altera quae moueatur: q^o
non est quod mouetur mouetur ab alio.

2° Aqua calida reuocat se ad pristinam frigiditatem: q^o motus datur frige-
factionis qui fit ab ipsa aqua, et in ipsa recipitur: q^o non est quod mouetur ab alio
mouetur //

Pro explicatione huius questionis aduertendum est imprimis eam solum excita-
ri de ijs quae perse mouentur: nam per accidens dubium non est quin possit quippiam
a se ipso moueri: et enim cum aialia mouentur motu progressiuo forma ipsorum,
sunt prius eius motus, et per accidens mouentur ad motum corporis in quo sunt, ut Ar
docuit cap. 6°.

Aduerte deinde non esse sensum huius qstis vtrum est quod mouetur moueatur
ab alio quod sit suppositum distinctum ab eo quod mouetur, patet in ea quae mo-
uentur a prius interno ut uiuentia, non moueri ab alio supposito: Nam cum uiues
mouetur motu sibi proprio et peculiari, unum et idem suppositum est quod moue-
tur et mouet se ipsum: Sed mouet, serue forma, mouetur aut uo^e ma^gna quae est prius
passiuum quo mediante suscipit motum. quarimus q^o v. est quod mouetur se
moueatur ab alio, quod aliquo modo distinguatur reali ab eo quod mouetur,
sive ut res a re sive ut pars a suo toto, sive quouis alio modo. //

Aduerte 3° loco potest excitari qst Sane de ijs huius quae mouentur motu physico
aut de oibus in uniuersum quae mouentur, aut mutantur quouis modo, ita com-
prehendatur etiam eo quae mutationi spirituali mutantur ut intellectus cum in-
telligit, uoluntas cum uult et caet. Aliud quidem certum est Averro locutum
fuisse de ijs quae mouentur motu physico, saepe namq^{ue} discernit indiuisibile
non potest moueri, et id quod mouetur continuu esse debere: Et cap. 4° cum
probauit indiuisibile omne quod mouetur moueri ab alio id solum confirmauit in
corporibus, quae mouentur motu physico seu corporali. //

1^a cond^o

His ita positis fit 1^a cond^o. Omne quod mouetur motu physico, sive corporali
mouetur ab alio. quae hoc modo probat^{ur} ois motus corporalis recipit^{ur} in eo quod mo-
uetur uo^e ma^g: Sed ma^g cum sit pura potentia nulliusq^{ue} actiuitatis non potest concurrere
re effectiue ad talem motu: q^o omne quod mouetur motu physico, sive corporali

Saltem

Saltem ex^o ma^o e^o aliud ab eo a quo mouetur. seu apud effectus sui motus. Eadem assertio duobus potissimum modis ab A^o comprobata e^o quarum prior e^o cap. 4° posuit, posterior aut cap. 5°. Prior ita se habet. omnia quae mouentur, aut mouentur nat^o, aut prae^oter nam. Quae nat^o mouentur vel mouentur apud interno vel externo. Haec aut oia mouentur ab alio: igr omnia quod mouetur ab alio mouetur, maior e^o manifesta minor suadetur. Imprimis quae mouentur prae^oter nam, cum moueantur apud externo, sine dubio mouentur ab alio, tunc quae mouentur nat^o, et apud interno, ut uiuentia, ab alio etiam mouentur, quippe cum ipsorum aia moueat ut primum primum quod, ma^o u^o sit qua mediante recipitur motus, a quo totum uires denotatur moueri.

Denique ea quae nat^o mouentur, et apud externo ut apud Arem graua et leuia ab alio etiam mouentur. Nam quae a quo receperunt formam substantialem et grauitatem aut leuitatem real^o distinguuntur a grauib^o et leuib^o. Et rursus forma substantialis grauium et leuium, et ipsa grauitas, et leuitas quibus ut instrumentis quae mouet graua et leuia real^o distinguuntur, et a ma^o grauium et leuium quae e^o primum primum receptiuum motus, et a toto graui quod includit ma^o quam forma substantialis non includit. Posterior uero A^o e^o Sumo. Impossibile e^o idem simul e^o in potentia et in actu, in eadem formam ut e^o simul actu et potentia calidum. Nam alioquin haberet et non haberet calorem, quod implicat contradictionem. Sed id quod mouetur e^o in potentia ad formam, ad quam mouetur, id aut quod mouet e^o in actu in eadem formam. Nihil n^o pot^o educere rem aliquam de potentia ad actum, nisi sit actu tale, qualem natur^o reddere rem aliam: igr omnia quod mouetur mouetur ab alio.

Scotus in 1° sententiarum dist. 3^a q. 3^a ad argumenta pro 2° opinioe, quem sequitur Gregorius in 2° dist. 2^a q. 1^a existimat aliquid moueri a se ipso proprie et per se pot^o motu physico, pro cuius opinioe expositione aduertendibus modis aliquid e^o in actu in aliquam formam, Item in potentia ut ex ipsis autoribus locis citatis licet colligere unum formale, alio uirtute. Formale d^o quippe e^o in actu in aliquam formam, seu e^o in actu formale in eam ipsam formam in se ipso habet, quo pacto dicimus ignem e^o formale calidum in actu affectus e^o forma caloris. Tunc aut d^o e^o in actu uirtuale in aliquam formam in se ipsa formam n^o habet formale, sed uirtute, et eminenter quo pacto dicimus solem e^o uirtute calidum; pari uero tunc aliquid dicitur e^o in potentia formale in aliquam formam cum e^o in potentia ut eam habeat in actu formale quomodo aqua e^o in potentia ad calorem; tunc uero dicitur e^o in potentia uirtuale ad aliquam formam in potentia pot^o eam habere in actu uirtuali, ut si deus produxisset solem absque luce.

opinio Scoti

luce nō habet calorem in actu virtuali q̄ cum luce careret nō haberet vim
 calefaciendi, eēt in potentia virtuali ad calorem, unde fit ut possit una eademq̄ res
 eē in actu virtuali in aliquam formam, et simul eē in potentia formali, v. grā. so
 crates habet virtutem mouendi lapidem localem, ac proinde eē in actu virtuali
 simul q̄ in potentia formali ad motum localem qm̄ p̄t aliu moueri loco. Inquit
 igr̄ Scotus nullum eē in commodum quod aliquid se ipsum moueat modo simul *
 sit in actu virtuali et potentia formali, nam qua res eē in virtuali aliu p̄t agere quo
 tenuerit eē in potentia formali p̄t pati, eēt aut in commodum, si idem existens in actu
 formali seipsum moueat: hinc n., sequeretur illud simul carere tali forma et
 non carere. //

Quod si dicitur Avem oppositum afferentem oppositum afferentem, respondet
 eum eē intelligendum solum in causis uniuocis, non aut in equiuocis, qualio
 sunt eo quod agunt in actu virtuali ad eam v. roem qua Av. usus e capis
 s. si idem seipsum eodem moueret eēt simul in actu et potentia in eadem
 formam. Ne uicta postam de distinctione quod si idem moueret seipsum et eēt
 agens uniuocum, eēt simul in actu formali et potentia formali, quod plane in
 commodum eēt, nec hoc modo concederet. Scotus idem mouere seipsum: At
 v. si eēt agens equiuocum potest seipsum mouere, ex quo hoc tantum colligi
 tur idem simul eē in actu virtuali, et potentia formali quod nullum eē in commo
 dum, ea n. qua seipsa mouent motu locali, et motu accretiois, et de creatio
 nis, q̄ sunt eā equiuocae nō sunt in actu formali respectu forma ad qua
 mouentur: sed solum in actu virtuali quatenus virtutem habent producēdi
 tale in formam, simul q̄ sunt in potentia formali respectu eiusdem forma.

id est mouetur a se ipso
 et in a se ipso in
 canis v. nō aliquid
 sui generis.

Quod v. attinet ad hanc Scoti sententiam, nihil falsitatis, ad repugnantia
 ve, cum dicitur Av. mea reperitur, si modo ille ita putat, potest quidpiam seipsum
 mouere, ut secundum unam p̄t moueat et in alteram moueatur. Hoc n.
 nemo eē qui neget, et ab Av. plane conceditur, quippe cum aperte fateatur
 virtutem mouere seipso res forma moueri aut res materia: si aut Scotus ar
 bitretur aliquid a se ipso ita potest moueri motu p̄sicio ac corporali in eade
 partem per quam mouetur simul moueatur, ut ille existimare vix nō solum
 cum Av. pugnat, sed etiam cum ipsa veritate: cum veritate quidem qm̄ in
 confirmatione assertionis superioris posita satis ostensum eē, omne quod moue
 tur corporali distingui debere ab eo quod mouet. Solum ex p̄t materia. Alie
 v. qm̄ saepe hoc loco docuit, in eo quod a se ipso mouetur, danda eē duas p̄t quaz
 unam moueat, et alie moueatur: aut igr̄ loquebatur de motu locali, aut de
 motu ad quantitatem, aut de motu alterationis: si de motu locali, satis constat
 id quod localem mouet eē eam equiuocam et ex mente Scoti: si de motu ad
 quantitatem

quantitatem id etiam quod mouet e' ca' a' quiuoco: quapropter in ijs locis de eis
 eis a' quiuocis loquebatur. Sed eniq' de motu alterationis, satis constat nihil in seipso
 agere, nisi forte dicas aquam a se ipsa frige fieri, verum sic etiam motus ab h' e' tribu-
 tur g' n'anti. prater ea o'c' Aris probatioes concordant ut ostendant deueniendu
 ee' tandem ad unu' primum motum aeternu', et prorsus immobilem, qui no' pot' ee'
 ca' motus uniuoca, sed a' quiuoco, possibim' g'. Aris institutu' e' in causa' quiuocis
 nihil po'ce' a se ipso moueri motu p' fisico. Illud in scoto libenter concedimus, p'p'
 teriorem Aris p' bationem no' in o' motu institutu' concludere, sed tantum solu'
 cum res mouentur a causa' uniuocis, nec hoc Ar' facit q' n' quidem cap. 5. in p'p'o
 p' batioe' admonuit eam in mouentibus uniuocis d' taxat locum habere.

Et ijs qua' Galenus dicta sunt, satis iam patet id quod motu p' fisico moue-
 tur semper reip'ca desingui, ab eo quod mouet. Saltem roe' alterius partis p' phi-
 sica, nempe roe' ma'. Verum rogabis utrum in ijs qua' a suis formis mouentur
 necesse sit prater ipsas formas aequare partes integrantes quaru' alia mo-
 ueant, et alia moueantur. Nam cap. 4. cum Ar' probauit graui' et leui' no'
 moueri ab intrinseco affirmatiuam partem amplecti visus e'.

Quo' tamen e' Aris sententia' possibim' in ijs ee' intelligendam qua' motu locali
 ab intrinseco mouentur, in quibus ut co' e' opinio ^{cor} quod e' pars aqua motu localis ad coe-
 tera membra sic deriuatur ut ea in motum eare faciat: At v' ijs qua' mouentur
 alijs motibus ut de' cessione, et accensione veram quidem ee' Aris sententiam cum
 hac in moderatione, ut quaedam partes aliquas dicantur mouere quatenus illa
 peculiare munus habent alimentum ueteris preparandi, qualis e' stomachus in
 animalibus, e' uena; in plantis aut radices, nam si loquamur de ultimo con-
 uersione alimenti nulla e' pars integralis in uiuente, qua' no' habeat uirtute'
 conuertendi alimentum in se ipsam, omnes n' partes integrantes augentur, et nu-
 truntur affimilando sibi alimentum, nihilominus, semper illa Aris prop' uera e'
 s. omne quod a p'rio interno mouetur, tanquam a p'rio effectiuo principalino po'ce'
 totum similitare, sed necno' habere partes diuersorum numerum ac dispositionu'.

Restat ut argum' mihi proposita diluamus. Ad primu' d'm e' Angelu' n'omo
 uere seipsum locali motu p' fisico de quo sic agimus.

Ad 2. d'm e' motum frigefactionis causari ab aqua roe' solius forma et si instru-
 mentaliter, ut uidebitur q' sequenti: At u' recipi in aqua roe' ma' ut a' cete-
 ris motibus corporalibus dictum e'.

Vtrum graui' & leui'.

Utrum grauiā et leuia moueantur a generate
Q. secundo.

Dua possunt sententiae in hac q. fieri: *Alia* Scoti in 2. d. 2. q. 10
et Gregorii ibidem, d. 6. q. 1. primo, & quorundam secundum aliorum di-
centium grauiā et leuia moueri a seipsis ad sua loca naturalia et non a suis generantibus.
Alia uero huius Thomae & Alberti Magni & hoc loco quos sequuntur Thomista ut co-
prelus in 2. d. 6. q. 1. art. 3. in resolutione ad Scoti argum. Caietani uero
primo p. q. 18. art. 1. & ferrariensis i. contra gentes cap. 97. et lib. 3. cap. 23.
et plerique alij, et tenent putantq. grauiā et leuia moueri ad sua loca naturalia
a suis generantibus. //

Scoti uero sententia istis rationibus confirmatur. dicit effectus qm ad huc fit. Sabet enim actu
ut patet ex illis 2. p. huiusmodi cap. 3. quod n. non est effectum producere in
genere causa efficiens; sed generans qm graue aut leue mouetur ad suum locum
naturalem p. non est: q. non mouetur a generante. quare cum non sit aliud a quo moue-
atur, a se ipso mouebitur effectiue. //

2. relatio mouentis ad mobile est realis: fieri potest ut cum graue mouetur generans
non sit: q. tunc graue non mouebitur a generante, aliqui darentur relatio realis inter
extrema quorum alterum non existeret, quod est contra unam earum conditionum
qua ad relationem realem requiruntur.

3. omnia quod mouetur ab externo prius aut pellitur aut trahitur aut uolunt?
aut uehitur ut sic docuit lib. 1. cap. 2. sed grauiā et leuia, nullatenus modo
rum mouentur, cum ad sua loca naturalia feruntur. Sunt enim omnes motus uis lecti
cum in motus grauium et leuium cum ad sua loca naturalia feruntur, sunt re-
nates; q. grauiā et leuia non mouentur a generantibus ad sua loca naturalia. //

Ut aut in hac q. certa ab incertis distinguamus, dmi erit imprimis quid mea
certum esse debeat. hinc in quo nam huius q. difficultas posita sit, quod attinet
ad primum illud ab omnibus admittendum esse uis formam in quam substantialem gra-
uium et leuium, ut omni grauitatem, et leuitatem ipsorum effectiue concurrere ad
motus quibus ad sua loca naturalia feruntur: quod quidem hoc modo potest suaderi
grauitas non est diuisim pellens rem deorsum leuitas uero sursum saltem ut agens in-
strumentale, sed grauitas et leuitas manant a forma substantiali grauis et leuis: q.
motus qui sunt a grauitate et leuitate, tribuuntur quoque formis substantialibus
grauium et leuium uel proprijs efficientibus, imo etiam magis precipuis, quam sit
grauitas et leuitas, quemadmodum calefactio qua causatur effectiue a
calore

ia 2. d. 10.

vis

calore ignis tribuuntur forma substantiali ignis ut prio effectiuo proprio eo quod
 ab ipsa procedat calor. Itaque si gravitas et leuitas qua posteriora sunt formis sub-
 stantialibus grauium et leuium sunt prio effectiuo instrumentalio, debent et
 et forma ipsa qua priora sunt, et a quibus procedunt grauitas et leuitas esse prio
 effectiuo, et magis propria, quam ipsa grauitas et leuitas. Præterea grauia et
 leuia saepe mouentur ad sua loca naturalia cum grauitas iam non sit: q̄ licet dicatur
 moueri a grauitate, non tamen immediate: sed medio aliquo instrumenti quod
 ab ipso acceperunt vim moueri. Hoc aut instrumentum non est aliud quam for-
 ma substantialis, quam grauitas contulit grauibus, et leuibus, et grauitas aut leui-
 tas, qua ab ea emanat: q̄ grauia et leuia mouentur effectiue saltem instru-
 mentali a sua forma substantiali, et a grauitate et leuitate. Præterea Ar. cap.
 4° docuit ut se habet homo cum iam est sub habitu scilicet in ordine ad contem-
 plationem, aut sicut actu calidum sicut ignis ad comburendum ita etiam se ha-
 re nam, qua antea erat sub forma aquæ, nunc autem est sub forma aeris, et sub
 leuitate in ordine ad motum sursum: sed ad contemplationem concurrunt effectiue
 habitus scilicet, et ad combustionem forma ignis, et calor ignis: q̄ motus ad motum
 sursum corporis leuis concurrunt quoque effectiue ut forma substantialis corporis leuis,
 huius leuitas ipsius. Rursus Ar. cap. 3° 4° lib. de celo, affirmat in grauibus
 et leuibus, semper esse primum effectiuum suorum motuum quod quidem esse non potest,
 nisi forma substantialis, et grauitas, vel leuitas.

Quod attinet ad 2um aduertitur Summi difficultate hanc esse: utrum motus
 grauium, et leuium sit tribuendus grauitati, et leuitati, ut prio efficienti instru-
 mentali, forma autem substantiali rei grauis et leuis ut prio efficienti principali
 ita ut quemadmodum uiuentia dicitur a se ipsis moueri quia forma substantialis ipsorum
 sunt prio effectiuo principali motuum quibus mouentur: potest uero sunt prio
 instrumentalio, ita et grauia, et leuia dicantur moueri a se ipsis, et non a grauitate.
 An uero motus grauium, et leuium sit tribuendus grauitati, et leuitati, formaque
 substantiali rei grauis, aut leuis ut instrumentalis, forma autem substantiali grauitatis
 a quo grauia et leuia acceperunt grauitatem et leuitatem formamque substantialem
 ut prio efficienti principali ita ut hoc descriptum constitutur, inter uiuentia et
 grauia, et leuia, quod uiuentia cum habeant infra primum effectiuum principale
 sui motus dicitur moueri a se ipsis, ut a causa efficiente principali: Actus grauium
 et leuia quia solum habent infra primum instrumentale sui motus non dicuntur
 moueri a se ipsis ut a causa efficiente principali, sed solum ut causa instrumentali a grauitate

ut dicitur V.